IN-NAHLA

TA'

AGOSTINO LEVANZIN.

GAZZETTA TA' CULL ĠIMGĦA BIEX TGĦALLEM U TIDDEFENDI IL POPLU.

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.

Giebha żeŭġ dac li għaraf ħallat il ħelu ma'l meħtieġ.

135. | **1 ta' APRIL 1911.** | **IT-TIELET SENA**

FTEHIM.

Hadd ma jista jissieħeb għal ankas minn sena; u jecc ma jgħarrafx lili, b'il mictub, għallankas ħmistax kabel, li ma fi ħsiebux ijgedded, ingħoddu bħala 'msieħeb għa's-sena ta' ŭara. Il ħlas, b'il kuddiem, hu: għal ta'l Belt, ta'l Furjana u ta' Ta's-Sliema ħames xelini f'is-sena u jista jsir b'is-sitt xhur jeŭ b'it-tliet xhur; l-oħrajn ijħallsu, barra minn dan, il posta ucoll. Cull min jissieħeb issa jieħu l-eŭŭel sena li ħarget b'xejn; min ijsieħbu jieħu "Maħbub ta' Gesù" b'xejn. In-"Naħla" u il "Maħbub ta' Gesù" jinbigħu għand is-Sur ĠANNI CRITIEN, ta' Strada Rjali ta'l Belt, fejn jista jsir il ħlas ta'lgazzetta ucoll. L-ittri għandhom jinbagħtu collha f'Ta's-Sliema, 12, Str: S. Vincenzo.

BILLI IL ĠIMGĦA ID-DIEĦLA SEJJER NISTRIĦ FTIT ĠRANET GĦAŬDEX IN-« NAĦLA » MA TOĦROĠX IŻDA IN-NUMRU LI JCUN JONKOS IMPATTIĦULCOM ŬARA.

A. LEVANZIN.

IL CURA TA'S-SAŬM

(*Tissocta minn numru ta' kabel.*)

Meta Sinclair marad blinfluenza tant kaŭŭija li cbellu jmur l-isptar għal tmien t-ijiem fettillu sam għal jumejn u għaddielu collox b'mod li sata jaħdem ħafna xogħol bla tbatija ta' xejn. Mela minn dana li rajna fl-eŭŭel articolu IL CURA T'AS-SAŬM MA HIX ĦLIEF TA' ĠID CBIR.

* * *

Induru issa għa't-tieni articolu li l-imsemmi Upton Sinclair chiteb f'il «*London Magazine*» ta' Marzu li għadda fuk is-saŭm.

F'dana jibda biex ijgħidilna chemm cheddeŭħ ħafna tobba li ma riedux u li bosta minnhom għadhom ma jridux jemmnu li il bniedem jista jibka ħajj bla ma jiecol xejn għal actar minn ħames t-ijiem sħaħ għad li hu tahom l-ismijiet u fejn jokogħdu ta' mijiet ta' nies li damu għaxra, ghoxrin, ħamsin u saħansitra disgħin ġurnata bla ma trejjku b'xejn ħlief bl-ilma, bla ma mietu. Xi tobba ma jridux jisimgħu b'dina il cura għaliex jonksulhom ix-xelini ta'l vista u għalhecc meta titchellem magħhom fuk daŭna il ħŭejjeġ jieħduc b'iż-żuffiett. Daŭc li ma jcunux miexjin b'd'il żehma jcunu tobba m'ir-razza ta' Dulcamara (tabib li chien mimli ħafna b'għerfu iżda li ma chien jaf xejn) jeŭ li il għerf tagħhom ijcun għadu dac li sabu fuk il cotba ta' Galenu u Esculapju f'il ħin li il Medicina il-lum hi miexja il kuddiem b'ħeffa daks vapur-ta'l-art. Hemm iżda tobba intelligenti ucoll li bdeŭ jirraccmandaŭha.

Ma jgħaddux ħafna għaxriet ta' snin oħra li l-ispiżżeriji u it-tobba jonksu minn ŭiċċ id-dinja għaliex il fejkan ta'l mardijiet f'iż-żmienijiet li għad ijridu jiġu ma jsirx actar b'id-dŭŭa iżda bl-arja, b'il ġinnastica, b'il banji, b'il kies fl-ichel u f'ix-xorb, b'is-saŭm, b'il mixi, b'il mistriħ f'il campanja u bi ħŭejjeġ oħra bħal daŭn. Meta il bniedem jitgħallem jiecol u jgħix seŭŭa ftit mardijiet jibkgħu jidru f'ŭiċċ l-art u l-actar billi l-indafa f'il bliet, f'id-djar u fuk il persuni hi miexja il kuddiem b'is-siegħat. Mela meta xi tobba jrgħieb jeŭ li bakgħu l-ura jħassrulcom fuk ħŭejjeġ bħal daun la tatux ŭiden tagħhom għaliex ijcunu actar kiegħdin jibżgħu għall buthom milli għall butcom u għall saħħitcom.

* * *

Lankas ma għandcom taħsbu li dina il cura ta's-saŭm hi xi ħaġa ġdida ta'l-lum. Le. Fl-Indja, omm ta' cull għerf, il Yogi ilhom jagħmlu il cura ta's-saŭm l-eluf ta's-snin u f'il Bibbja insibn li Sidna Gesù Cristu sam għal erbgħin jum sħaħ bla ma trejjak b'xejn. Il Fakiri ucoll ijżommu żmien tŭil bla ma jitrejjku u bla ma jmutu u jiena għadni niftacar li xi żmien ilu chien kajjem ħafna għagħa certu Succi li chien ijdum għal ħamsin ġuarnata bla ma jiecol xejn makful ġ'ol ħġieġ u taħt il għassa ta'r-tobba. It-Tabib Deway beda jagħmel il cura ta's-saŭm ma't-tlietin sena ilu u fl-America il-lum hemm sa sanatorji (sptarijiet) fejn ŭieħed jista jmur biex jagħmel dina il cura ta's-saŭm taħt għajnejn it-tobba u fejn saŭma ta' għoxrin jeŭ tlietin ġurnata ħadd ma jistagħġeb biha billi jsiru ta' sicŭit.. Sinclair is-sena l-oħra chellu bniedem taħt idejh li għamel saŭma ta' ħamsin ġurnata sħaħ u il kuddiem għad insemmilcom casi actar ta'l għaġeb minn daŭn. Sinclair jiftacar li meta chien għadu żagħżugħ f'il mużeŭ ta' New York chienu għalku taħt il għassa ta't-tobba lil Dr: Tanner li dam bla ma ħa xejn għal għerbin ġurnata sħaħ.

Nisthajjel tgħiduli: «Üieħed jista jgħidlec li kiegħed ijsum u b'il moħbi jiecol u jkarrak bic.» Le, għaliex cull minn jagħmel il cura ta's-saûm ijrid għallankas jitlef libbra cull jum m'it-tokol li ijcolloc u jecc jiecol għandec b'hecc tintebaħ malajr Barra minn dana id-dakkiet ta l pols jonksu u jaslu xi drabi sa ħamsa u tlietin biss cull minuta, ħaġa li ma tiġrix meta üieħed ijcun kiegħed jiecol. L-għelubija hi hemm ucoll biex turic li dac il bniedem kiegħed jiecol ġismu b'il ftit il ftit u li ma hux jiecol minn barra, Inżidu ma dana li meta issum u jcolloc tas-seü bżonn ta' dina il cura fuk ilsienec tiffaċċa ġlata li xi dakkiet tcun tista tobroxha b sicchina. Dina, malli inti ticser is-saüma, tmur u ma targax tidher jecc inti ma targax issum għal bosta ġranet oħra. Mela jecc trid tcun taf jecc üieħed hux kiegħed tasseü ijsum jeü jecc hux kiegħed jidħak bic b'daüna is-sinjali tista tcun tafu malajr bla għilt ta' xejn.

* *

Hemm min jaħseb ucoll li cull min jagħmel dina il cura ta's-saüm ijbati ħafna billi ma jarax kuddiem għajnejh, cull ħin u cull üakt, l-ichel l-actar tajjeb li jħajjru biex jicser is-saüma. Dana ma hu minnu xejn, għaliex għad li fl-eüüel tnejn jeü tliet t-ijiem tibkagħlec ix-xeüka ta'l ichel u f'nofs inhar u f'il-għaxija, f'il ħin li soltu tiecol, tħossoc xi ftit titħaüüad, iżda üara daün il ġranet il ġuħ ijgħib għal collox u ma jinbxecx actar lankas jecc tokgħod fuk mejda mħejjija bl-actar iclijiet tajjba u ma jarġax jiffaċċa seüua kabel ma tcun compluta il cura. Üieħed jista jokgħod f'il ccina nofs ta' nhari sħaħ ijsajjar l-actar ichel li jkankal l-aptit bla ma jħoss l-ebda bżonn kaüüi li jduk minnu. L-istoncu malli taktagħlu id-draüüa li għandu li jiecol minn barra jdur għal ġeüüa u biex ijżomm il ġisem jibda jaħrak cull ma jsib u b'hecc m'hux talli jdeüüeb dac il ħafna xaħam kadim li jcolloc iżda jiecol ii-laħam għajjien li jcolloc ucoll. Il kalb, l-istoncu, il füied u l-imsaren jisaħħ'ħu billi jixtrieħu u jcollhom iż-żmien li jcheċċu ma'l-ilma li tixrob daüc il ħafna ħmieġijiet u kżieżijiet li jcunu tgħezz'zu fihom ma' tul ħafna snin. Dana jfisser li ma tħossx actar ġuħ għaliex l-stoncu jcun kiegħed jiecol minn ġeüüa; meta ma jsibx x'jiecol actar allura jarġa jibda l-ichel minn barra billi tħoss chilba ta' ichel kaüüija li għandec tatiha üiden billi ticser is-saüma b'il mod il mod chif fehimtcom kabel.

* *

Sinclair ijcompli jgħidilna li darba sam għal tnax il ġurnata sħaħ li fihom billi l-omm chienet imsiefra chien ijħejji l-ichel, tliet darbiet cull jum, hu bla ma katt xtak li jiecol minnu. Kal li jaf bi bniedem li dam għal ħamsa u sebgħin ġurnata bla ma ħa xejn u jsemmi il cas ta' Richard Fausel, ragel ta' lucanda f'in-North Dakota ta'l America. Dana chien żakkiek üisk u bl-iche żejjed üassal il pis ta' tliet mija u ħamsa u tmienin libbra. Dana it-tokol fixclu għal l-aħħar u xtak jara chif jagħmel u jeħles minnu. Mar f'is-Sanatorju ta' Battle Creek u hemm ġiegħluh ijsum għal erbgħin ġurnata u b'hecc niżżel mija u tlietin libbra milli chellu fuku. Iżda billi ma chienx compla is-saüma sa'l aħħar malli mar id-dar u beda jiecol raga beda jismen m'il ġdid u għal-hecc üaħħal f'rasu li għandu jcompli il cura sa'l aħħar u mar f'is-sanatorju ta'l famus tabib Macfadden ta' Ċicago u raġa beda jsum. DAM BLA MA ĦA XEJN DISGĦIN ĠURNATA SĦAĦ. Dana jfisser li f'ġismu chellu maħżun sustanza ta'l għajxien b'iż-żejjed biex żammitu bla ma trejjak dac iż-żmien collu.

(Tissocta.)

FRAC.

Xi żmien ilu f'in-«Naħla» cont ħabbart li il Patri Majjistru Anġ Portelli chien sejjer jilħak *Iskof Aüsiljarju* ta' Mons: Pace. Kam bħal riefnu contra tiegħi għaliex kalu li chienet klajja u li ma chien hemm minnha xejn. Jiena CONT NAF B'COLLOX u F'IS-SGUR iżda biex ma jcomplux jicsru ras il Majjistru Portelli, li f'dac il ħin chien għadu ma jistax ijgħid iva, rajt chif għamilt u taffejtha.

Iżda issa dac li cont ħabbart L-EÜÜEL ÜIEĦED JIEN UASAL; għaliex l-intelligenti u maħbub minn cullħadd Majjistru Portelli m'hux biss ġie maħtur, f'it-12 ta' Marzu, bħala AÜSILJARJU ta'l Iskof tagħna, iżda ucoll bħala ISKOF TITOLARI TA' SELIMONTE. Jecc għadcom tiftacru tajjeb f'Aüüissu ta's-sena l-oħra chien ġie maħtur bħala VISITATUR APOSTOLICU ta' dina id-Diocesi ucoll.

Jiena ma nistax ħlief nifraħlu b'kalbi collha għaliex minn dejjem chelli kima cbira lejh għall għerfu u għall tjubitu bħal ma feraħlu cullħadd għaliex, chif ħakku tasseü, hu miġjub üisk, u nifraħ ħafna ucoll lill Patrijiet ta' S. Dominicu talli żiedu ġaüħra oħra ma'l ħafna prezjusi li ġa għandu l-Ordni glorjus tagħħom. Mela lil l-Iskof Portelli mitt sena għomor għall ġid ta'l erüieħ.

★

Irrid nifraħ b'kalbi collha ucoll lill Dun Anton Vella, Rettur ta's-Seminarju, talli laħak Canoncu ta'l Catidral. Jiena lil Dun Anton natu seüüa u naf li jisüa mitklu deħeb. Dun Anton hu üieħed minn daüc is-sacerdoti chif dejjem xtakthom li jcunu jien. Għaref ħafna iżda umli u ħelu ma' cullħadd. Għaref ħafna u għerfu dejjem fittex f'loc li jagħmel il fanfarunati bih li jagħmel bih il ġid lil min ma jafx u biex jiġbor lejn il merħla l-ingħajġiet il mitlufa. Min jaf chemm għamel ġid u chemm feda erüieħ, u chemm rafa nisa m'il għajb meta chien Cappillan ta'l «Bon Pastur», jeü bħala Missjunarju billi hu ucoll üieħed jecc m'hux l-aküa predicatur b'il malti li għandna. Ma dan hu moralista güapp u sod daks xemgħa ! Fi ftit cliem xempju ta' kassis! U għalhecc dac collu li kiegħdin jagħmlu miegħu jisħokklu u jokgħodlu. Dan għidtu minn kiegħ kalbi għaliex il ħakk hecc ijrid.

★

Bin it-Tabib Inglott, Victor, da'l ġranet għamel l-esami kuddiem il Board of Trade ta'l Ingilterra u għadda għal *Second Inġinjier Navali*, billi ilu jieħu il pratca għal sentejn sħaħ fuk l-«Ince Bank» vapur m'il cbar ta'l Atlanticu u üara li chien ilu jitchisser f'd'is-sengħa tant sabiħa għal sentejn oħra f'il famus tarżnar ta' Sunderland ta'l Ingilterra, Jiena nifraħlu b'kalbi collha u nixtieklu, chif beda, carriera m'il isbaħ.

SNIEN! SNIEN! SNIEN!

Il Chirurgu-Dentista Alfonso Urso resak b'id-dar tiegħu actar l-isfel f'il Pjazza ta' Raħal Ġdid u għalhecc issa jokgħod seüüa seü kuddiem il għajn. Cull min ijfittxu għal kliegħ jeü għa'x-xogħol ta's-snien barranin, li għalihom hu tant imfaħħar, ijsibu üara nofs inhar dejjem id-dar.

F'il «*Gazzetta di Malta*» ta't-23 ta' Marzu deher dana l-articolu fuki li jiena sejjer indaħħlu f'in-«Naħla» biss biex jibka b'tifchira ta'x-xogħol tùil u difficli li sŭielna dana id-Dizzjunarju ta'l Farmaċija bl-Esperanto u b'disa ilsna oħra. Jiena nirringrazzja b'il kalb lil «*Gazzetta di Malta*» u lil min chitbu.

—

IL "VADEMECUM POLIGLOTA DE INTERNACIA FARMACIO"

Dopo cinque anni di paziente ed indefesso lavoro questa magistrale opera di Farmacia Internazionale vide la luce, in civettuola ed elegante veste, per mano della grandiosa Casa Editrice Hachette di Parigi e Londra. Questo utilissimo manuale è compilato in Esperanto ed in altre nove lingue (inglese, francese, tedesca, italiana, spagnuola, olandese, svedese, russa e fiamminga, oltre la latina) rendendola così utile a' farmacisti delle più importanti nazioni europee. L'idea di quest'importantissima opera scientifica è dell'illustre farmacista parigino Celestin Rousseau, coadjuvato dagli altri farmacisti Peloille, Borson, Seree e Laurent per la parte francese; il Low per la parte inglese; Dr. Ramon Bartomeu e Villaroya per la parte spagnuola; Hessler (tedesca); Hinton (svedese); Dr. Schroeder (russa); Oscar Van Schoor (fiamminga); ed il nostro chimico-farmacista Agostino Levanzin B.A., P.L., per la parte italiana.

L'opera, oltre i dieci dizionarii in esperanto e nelle altre nove o dieci lingue, è corredata di preziose tavole di farmacopee comparate di pesi, misure, dosaggi, densità, alcoolizzazione, monete ecc. formando così la base per creare dalle venti farmacopee oggidì esistenti nel mondo una sola farmacopea internazionale, che è il **desideratum** *di tutti gli scienziati.*

Infine è corredata ancora della grammatica dell'Esperanto in nove lingue per facilitare a tutti la comprensibilità dell'Opera rendendola così utile ancora, dopo poche ore di studio, a quei farmacisti che non sono iniziati ancora nello studio interessante della lingua internazionale Esperanto.

Il lavoro più difficile è stato quello di creare la nuova nomenclatura in Esperanto e di confrontarla giudiziosamente colle diverse lingue; un lavoro arduo e degno d'un benedittino, perchè deve servire di base a tutte le pubblicazioni farmaceutiche dell'avvenire.

L'opera costa sei scellini e mezzo perchè è un volume alquanto grosso, legata e stampata nitidamente su buona carta, e quindi oltre che per il grande merito intrinseco si raccomanda ancora vivamente agli studiosi per le qualità estrinseche che lo adornano.

L'essere stato il nostro egregio compatriota signor Levanzin chiamato da un Comitato Internazionale di Farmacisti per compilare la parte italiana e per cooperarsi nella parte esperantista di quest'opera mostra evidentemente che all'Estero il signor Levanzin non solamente è considerato come un competente farmacista, ma pure un profondo esperantista; e ciò torna non solamente a suo grande onore ma anche di grande prestigio pel nostro paese. In vista di questa sua valida cooperazione il signor Levanzin venne nominato Membro Corrispondente del «Colegio des Farmaceuticos, di Barcelona», che è il più antico e più importante di tutto il mondo e dal seno del quale uscì la prima farmacopea circa settecento anni fà. Sentiamo pure con vivo piacere che il Comitato della Società dei Giureconsulti Esperantisti invitò il signor Levanzin a cooperarsi attivamente per la parte italiana nella compilazione del «Dizionario Poliglotta di Giurisprudenza» in Esperanto e qualche altre dieci a dodici lingue e che speriamo riuscirà un lavoro grandioso ed utile come quello della Farmacia. Il signor Levanzin è da un anno che contribuisce vivamente degli studi sul soggetto; e sappiamo pure che tra breve intraprenderà la compilazione di un dizionario di farmacia in Esperanto-Riformato o Ido dietro l'invito di parecchi eminenti scienziati Idisti.

Aggiungendo a questi fatti l'essere il signor Levanzin il Presidente della fiorente «Società Internazionale de' Farmacisti Esperantisti» che conta più di 350 membri ed il Direttore del «Vocho de Farmaciistoj» redatto tutto in Esperanto non possiamo non congratularci vivamente con lui per la grande stima che gode fra distinti scienziati e linguisti all'estero perchè oltre il proprio onore c'entra ancora l'onore di questa nostra prediletta isola.

STELETO.

(M'is-«Sebħ»)

Tgemgim Omm ir-Rag'el.

—

Għax imbagħad tgħidu ngemgem.
U chif nista ma ngemgimx ?
Jecc mart ibni għajr f'il moda
U f'il maxta ma tilħimx.....

Tarax, issa kiegħda tidħor,
Ŭ għalhecc m'haŭn l-ebda ħiss;
Mindu kamet xejn ma għamlet
Sagħtejn sħaħ... f'il mera biss.

Ma chienx bniedem dac li ħallmu
U ħotoblu 'l d'il għażżiena ;
Ma dan collu, ħtija tiegħu,
Għaliex dan għedtulu jiena.

Actar jien ucoll... x'cont belha !
Mort inġibha taħt għajnejja.
Fejn cont nobsor jien li il madmad
Se 'jcun collu fuk spallejja ?

Għarucaża ! jmissha tisthi,
Torkod donnha bumarin ;
Jecc f'is-sebgħa tmur tkajjimha,
Tgħidlec, « stenn,» jeŭ « għadu il ħin ! »

It-tfissid u'l għejm li għandha,
Hŭejjeġ li ma jitŭemmnux !
Il cafè f'is-sodda tridu
Inclelè ma tixorbux.

Trid il chisra fih mixŭija;
Tridha mċappsa b'il butir;
Tridha mkattgħa flieli flieli...
Cos,... għax sabet l-ibni żgħir !...

Libset hì !... għal barra, araha,
Ma 'ttukx siegħa geŭŭa id-dar;
Issa tmur għand miesa żjara
U l'haŭn tiġi f'nofs-in-nhar.

Taf imbagħad fuk il mejda
Tibda titlob xi *past* ġdid;
La tixtiek, għax ma tmiddx idha
Biex issajjar dac li trid ?...

Ŭara l-ichel tarġa torkod,
Għax il lanja tagħmel biha,
Ibni, xejn !... ijmur għax-xogħol ;
Collox seŭ... katt ma jmeriha.

Fl-erbgħa tkum u taħsel ŭiċċha;
Taħli siegħa seŭ bl-arloġġ,
Nofs ta' nhar tnicchir tagħmillec
U għall ħjata ma tokgħodx.

Cull ma tara fuk ħaddieħor
Trid malajr jcollha bħalu;
Donnu żeŭġha 'l flus jisrakhom.
Ibni kalbi, x'ŭaħda ġralu !

Jecc mŭsbieħ xi mchien jixilgħu
Hemm taraha l-eŭŭel nies;
Trid is-silġ, crema u pistaċċi,
Tneffak l-ibni flus bla kies.

Chiecu ngħid il bċejjeċ collha
Cont nimlielcom dan il għadd ;
Iżda jien se'r nakta' ħesrem,
Għax ma 'rrid inxabba 'l ħadd.

Għandcom tafu li mart bni,
Għâd li għandha d at-tcabbir,
Meta ehienet f'dar missierha
Ratu 'l kamar geŭŭa il bir !

E. C.

(Ed: Cachia)

Il Musica Sagra Maltija

(*Tissocta minn numru ta' kabel*)

Mons: Can: P. P. Pullicino f'il biografija li chiteb fuk il cbir compositur ta'l musica tagħna Azzopardi jgħidilna li il Catidral tagħna fl-antic chellha l-iscola ta'l cant gregorjan għal l-abbatini u jżid li schejjel bħal din chellhom il Catidrali ta'l antic collha u li chienu collha imfassla fuk l-eŭŭel ŭaħda li S. Girgor chien ħakkaf f'Ruma chif ġa għidna.

Mela ma hu xejn ta'l għaġeb li, mħabba f'dac collu li għidna s'issa, dina l-iscola ta'l cant ta'l Catidral tagħna tŭakkfet fi żmien jeŭ ftit ŭara dan S. Girgor stess. Nafu biss sgur li meta ġie Mons: Duzina il cant f'il Catidral chienu ġa jużaŭh u li hu biss ried ijdaħħal id-dakk seŭŭa billi il Catidral chienet għanja ħafna u setgħet tarfa ftit spejjes biex tfaħħar aħjar l-Alla chif fehimha hu.

* * *

Il musica fl-antic chienu jitgħallmuha ma'l grammatica, igifieri ma'l iscola, u dana naraŭh minn ħafna chitba minkuxa fl-antic li nsabet, u nafu ucoll li il cant gregorjan chienu fl-antic ijsejħulu *musica*.

Meta ġeŭ il patrijiet f'Malta, li chienu collha f'il bidu imrobbija barra, ġiebu magħhom il cant suret-in-nies u minnhom bdeŭ jitgħallmu il chierici l ohra ucoll li ma chienu katt tbiegħdu minn haŭna. Chienu il patrijiet li bdeŭ il cant b'żeŭġ vucijiet *(discantus)* u minn haŭn ħarget il polifonija fiamminga.

* * *

Palestrina għix f'Ruma m'il 1514 sa'l 1594, iġifieri meta ġie f'Malta Mons: Duzina u ġiegħel il Catidral biex iġġib sur mast ta'l cappella Palestrina chien ħajj u Duzina chien jaf tajjeb il musica tiegħu billi semagħha f'San Pietru stess. Fontana, l-eŭŭel surmast ta'l Cappella ta'l Catidral li chienu ġiebu ma satax ma jcunx jaf il musica ta'l Palestrina li chienet f'dac iż-żmien imfaħħra ma'd-dinja collha, u għalhecc naħseb li l-eŭŭel musica li bdiet tinstama f'il festi ta'l Catidral chienet dic tant ħelŭa ta'l Palestrina u li fukha bakgħu jimxu il chittieba ta'l musica maltin ta' ŭara.

Li chien Mons: Duzina li daħħal il musica sagra fostna naraŭh m'il Visita Apostolica li għamel hu stess fejn ħalla mictub:— «*Ut cum non convenient, quod praesertim in Ecclesia Cathedrali hac, quae pingues habet redditus, sine musicis cantibus laudes Deo canentur; ideo Dominus mandavit, ut quam primum dabitur occasio, conducatur cum competenti aliqua mercede Magister Cappellae, qui docet clericos et praesbiteros Ecclesiae musicam, et simul cantent in choro.*»

(Tissocta.)

Pro Infantia.— Nhar il Ħadd li għadda il ħabriechi u intelligenti Sur Bert Cesareo, żamm taħdita f'Birchircara fuk it-Trobbija ta'l Ulied biex ma jinkerdux hecc b'il cotra chif kiegħdin ijmutu issa. Is-Sur Cesareo tchellem magħhom tajjeb ħafna u fiehimhom x'għandhom jagħmlu biex it-trabi issa chif inhi dieħla is-sħana ma jimirdux bl-*enterite* iġifieri b'dic in-nerħa ta'l imsaren li tcarcar tant eluf ta' tfal cull sena iċ-Cimiterju u chien applaŭdit ħafna chif chien jistħokklu. Ingabru ma'l elf ruħ u dana juri b'iċ-ċar li il poplu beda jifhem u jgħożż chemm jistgħu jagħmlulu ġid daŭna it-taħditiet ta' tagħlim li kiegħdin ijsirulu u li jecc jokgħod għalin ijmixxih ħafna il kuddiem bħal ma mxeŭ il ġnus ta' pajjisi oħra.

Għa'n - Nisa.

Mela minn dac li fehimtcom s'issa nieħdu dana:—

(1) Li għandcom tbaccru siegħa kabel cull f'il għodu u thassluha xogħol b'ġid cbir ta' saħħitcom u ta' butcom.

(2) Li ix-xogħol għandcom tagħmluh b'il metodu ħalli tidraŭh u b'hecc tħaffifuh u tagħmluh dejjem aħjar.

(3) Li għandcom għa's-sajran ta'l ichel taħlu żmien m'il ankas għaliex dan hu żmien moħli tasseŭ u li is-sajran ta'l ichel ijnakkas f'loc li ijżid is-saħħa.

(4) Li il ħin li tirbħu m is-sajran għandcom tkattgħuh ħruġ għall saħħitcom, ma' żŭieġcom u uliedcom, ħalli tiġbruhom magħcom u biex takraŭ xi ctieb ta' fejda għaliex minn dana titgħallmu aħjar chif takdu dmircom.

(5) Li f'il għaxi a għandcom jeŭ taktgħu l-ichel għal collox jeŭ tgħixu ħafif u li f'darcom ma għandhom jidħlu katt liquri, imbit, birra, cafè, tè, tipjip u ħŭejjeġ oħra li jgħarrku is-saħħa bħal daŭn.

(6) U li ma'l ħbieb għandcom taħlu żmien m'il ankas li tistgħu ħalli tiġu f'ankas għali u dac iż-żmien li soltu taħlu magħhom tatuh lill żŭieġcom u lill uliedcom ħalli jinġabru id-dar ma' dŭarrec b'ġid cbir ta' cullħadd.

(7) Kis dejjem b'ix-xiber tiegħec; onfok ankas milli tiflaħ; ħalli il-lussu u il frugħa għall boloħ li jakilgħu għajnejhom u jifirħu; u ŭarrab xi sold għal meta tiġi xi fakgħa fukec għax f'id-dolorus ma issib il ħadd.

Jecc tkis tajjeb chif fehimtec u chit għad infehmec aħjar u actar f'it-tul il kuddiem flusec, ħinec u xogħloc tcun bnejt il pedament ta'l ħena ta' darec u timxi il kuddiem bla tbatija, bla ticpis ta' djun, bla għali u bla tleŭŭim ma' żeŭġec u uliedec ijbercuc meta jmorru f'darhom talli għaraft tnissel ġo klubhom l-esempju it-tajjeb.

Lucija Levanzin Inglott.

Antonio Fogazzaro

Dana il cbir letterat u filosofu taljan miet da'l ġranet mibchi m'id-dinja collha; għaliex dana il bniedem għaref ma chienx magħruf u stmat fl-Italja biss iżda sa l-aħħar rocna ta'd-dinja civilizzata.

Dana beda il ħajja bħala Avucat iżda billi ħass ruħu miġbud actar lejn il Letteratura telak il Korti biex jokgħod jicteb il poeżiji u ir-romanzi tant sbiħ u imfaħħra tiegħu. Fl-eŭŭel volum takbil tiegħu imsejjaħ «Valsolda» hemm poeżiji, fosthom «*Cecilia*» li jsaħħruc b'il ġmiel tagħhom. Chiteb imbagħad ir-romanzi «Malombra», «Il Mistero del Poeta», «Daniele Cortis» «Il Piccolo Mondo Antico» (li bosta letterati li jifhmu kalu li jiġi ŭara il «*Promessi Sposi*» ta'l Manzoni), «Il Piccolo Mondo Moderno», «Il Santo» (li xegħel id-dinja collha u ġie maklub f'ħafna lingŭi) u dan l-aħħar «Leila» li intgħoġob ħafna ucoll.

Chien ucoll filosofu m'it-tajjbin u chiteb ħafna ħŭejjeġ interessanti fuk l-Evoluzjoni, fosthom «*Per la Bellezza di una Idea*». Meta mar Parigi jagħmel xi conferenzi ferħu bih u lakgħuh bla tarf għaliex il għorrief ta' dac il pajjis ijkimuh ŭisk.

Chien raġel tajjeb ŭisk u katt ma chienet tgħaddi ġurnata li ma jkattax is-siegħat sħaħ jakra il ctieb ta' cull għerf—il Bibbja.

Chellu kalbu ta'd-deheb, chien jagħmel b'il ġid cbir li chellu billi chien miżżeŭŭeġ ma'l Marchiża de Valmarana, carità ma'l fkar collha ta'l belt ta' Vicenza fejn chien jokgħod u dan l-aħħar bena minn butu Istitut għa't-tfal fokra li semmih għal ibnu Mariano, li mietlu ta' tmintax il sena.

Chellu disgħa u ħamsin sena u chien għall għerfu imlaħħak, xi għaxar snin ilu, *Senatur ta'r-Renju*. Is-Surmast tiegħu chien il famus poeta taljan Dun Giacomo Zanella u l-eŭŭel ctieb li tah fama chien il poema «Miranda» li għalih jien semmejt il binti iż-żgħira.

Chien ŭieħed m'il egħżeż ħbieb li chelli, u li barra m'ir-ritratt b'id-dedica u il ħafna ittri u cartolini li bagħatli dejjem, dejjem ucoll għinni meta chelli bżonn ta' xi parir b'imħabba cbira. Nitolbu b'il kalb għal mistriħ ta' ruħu u inxerrdu demgħa fuk kabru għaliex l-Italja tilfet tasseŭ fih ŭieħed m'il acbar fost uliedha.

IS-SAHHAR FALZUN.

(*Jissocta minn numru ta' kabel.*)

—«U bagħtulu għajnuna ?» xtak jaf Pinu.

—«Ūiegħduh iva, b'ħafna cliem ħelu» ūiegħbu it-Tabib «iżda chienu ūiegħdiet maħżuża fl-ilma. M'hux ta' dan biss, iżda Giovanni De Vega, il Vicirè ta' Skallija, billi chien fitilha bl-icreħ ma'l Cavalieri, lankas b'il flus ma ried jibgħatilhom suldati u ħūejjeġ ta'l gūerra, għad li l-Imperatur Carlu chien raħħamlu ħafna biex ijgħinhom lakxa m'il aħjar li chien jista. B'dan D'Omedes sab ruħu f'basla cherha ħafna iżda fehem li chien jinħtieġ li jseūūiha m'il aħjar li sata. Minn daūc il ħafna flus li chien geddes, b'il leħħa cbira tiegħu, għal krabatu, ħareġ m'id-dlam ta'l moħba fejn chienu kabda ġmielha u bagħat biha lil Commendatur De Lorenzan biex chera żeūġ cumpanniji suldati taljani u biex ġieb miegħu ucoll dac collu li chien jinħtieġ biex ijcunu jistgħu jilkgħu il għadu b'ir-raġel chemm il darba chien jarġa jfettillu jiġi jirfes f'darna. Suldati calabrisi ma riedx għa'x chienū għalih fuk demm id-dars tasseū.»

—«U Tripli żammet jebes xejn ?» staksih Pinu.

—«Ma tantx!» ūiegħbu Xara. «F'it-8 t'Aūūissu it-Toroc bdeū ijħaffru ma' dūarha il mini u jtellgħu it-truncieri. Sitta u tlietin canun ġeū imtellgħa fuk tliet batteriji, ūaħda minnhom tlietin pass biss bogħod m'is-sūar ta'l Belt. Iżda l-Insara ma katgħux klubhom b'dan u ma ħdeū xejn m'in-nar fukhom. Cambil Bej, li collu ħeġġa chien kiegħed ijmixxi dac ix-xogħol, ħallas hu l-eūūel ūieħed il-laħam għaliex balla tajjritlu driegħu għand il friegħen. Biss is-suldati calabrisi kajjmu reūūixta cherha ġo'l Castell għaliex riedu jitħu il bieb l'it-Toroc billi kalu li chien collu taħbit u demm imċarċar għal xejn ġa la darba, illum jeū għada, chellhom jerħulhom f'idejhom il Belt la ma chienetx tiflaħ għal żmien tūil iżżomm jebes contra tagħhom. Riedu jaraū chif jagħmlu u jrażżnuhom iżda il calabrisi chienu il cotra u għalhecc ingħabar il Cunsill biex jaraū x'ūieħed sata l-aħjar jagħmel biex ijtaffu dic it-tixūixa collha. Valier ma chienx jaf fejn jakbad jati rasu għaliex hu ucoll chien jaf li Tripli chienet dgħajjfa ūisk biex tista tūebbes rasha contra il killa ta' Sinam. Bagħtu għalhecc lil Cavalieri Fuster u Guevara biex jaraū jecc jistgħux jaslu f'xi ftehim ma'l Baxa chemm il darba dana jūassal lil Insara ħielsa b'ġidhom collu sa Skallija jeū Malta fuk xūieni toroc, u hu jżomm biss il Belt b'dac collu li chien hemm fiha li jisūa għa. gūerra.»

—«U Sinam x'kal?» staksa Pinu.

—«Sinam» ūiegħbu Xara «lakagħhom b'il ħerra u cheċċihom il barra; iżda Murat Agà, Sultan ta' Tagiora u Dragut ġiegħluh li jgħid iva għal collox u imbagħad la jcollu il Belt f'idejh ijżomm chelmtu biss f'dac li jidhirlu hu. Lil Sinam dakklu ħelu dana il cliem u għalhecc bagħat ijsejjaħ l-ura lil Cavalieri u kallhom li ūara li ħasibha ftit aħjar jidhirlu li ma talbu xejn żejjed u għalhecc jokgħod għal ftehim tagħhom. D'id-darba lakagħhom b'il ħelu u kallhom li xtak jitchellem ma' Valier stess ūiċċ imb'ūiċċ biex dana jfissirlu aħjar chemm chellu nies f'il Belt u chemm chien jinħtieġ xūieni toroc biex ijġorruhomlu b'ġidhom fejn xtak hu, u biex ma jitmeżmeżx li jmur bagħat, ma'ż-żeūġ Cavalieri, ūieħed m'il cbarat toroc ħalli jibka bħala raħan f'il Belt sa jarġa l-ura il Hachem Valier.»

—«U Valier x'għamel ? mar» staksa imlebleb Pinu.

—«Għal l-eūūel tiegħimha karsa ħafna dina il biċċa» ūiegħbu Xara «għaliex baża li chienet xi nasba chiefra ta'l karrieki Sinam. Iżda ūara li ingħabar il Cunsill u dac it-Torc li chien mar ma'l Cavalieri ħakkak chemm felaħ li Sinam chien ħalef fuk ras il Gran Sinjur li għandu jżeġġaħ chelmtu, katgħuha li ma għandhomx juru lil Sinam li huma beżgħu jokogħdu fuk cliemu għaliex jonfor actar u jdur b'rashom agħar, iżda li Valier chellu jmur jitchellem miegħu hu chif xtak Sinam u li barra m'il Cavalier Montfort, biex ijūasslu, chellu jieħu l-ura miegħu lil dac it-Torc li bagħtilhom biex juruh li chelmtu għalihom chienet l-akūa raħan.»

—«Sgur marru imkarrkin !» tniħed Pinu.

—«Hecc hu!» tenna Xara. «Malli Valier resak kuddiem Sinam dana beda jċanfru u jżebilħu bla kies, u meta il Hachem talbu biex la ma setgħux jiftieħmu jħallih ijmur l-ura chif chien ūiegħdu, Sinam għabbieh l-aħrax ctajjen u tefgħu f'kiegħ ta' ħabs l-actar mudlam. Lil Cavalier Monfort bagħtu l-ura f'il Belt u kallu biex ijūiddeb lil daūc li chienu fiha li jecc jerħulu il Belt, fi ftit ħin u bla ċarċir ta' demm, jaħfrilhom rashom, iżda li jecc jiżżargnu jerfgħu il għalla miegħu fi ftit siegħat jagħmilha gozz irmied u lilhom ijgħaddihom collha chemm huma minn taħt is-sejf musulman tiegħu għaliex ma'l Insara, bagħat ijgħidilhom, ulied l-Mħammed ma chellhomx jimxu ħlief b'cull ħruxija u b'cull kerk.»

—«U ta'l Belt x'kalu meta semgħu b'dan ?» ried jaf Gaūci.

—«Chien għadu ma ūasalx Monfort f'il Belt» ūiegħbu Xara «li m'il Castell ma ġibdux tir li kate. xi għoxrin torc. Sinam malli sama b'dan intilef f'demmu u ġiegħilhom ijcarcru il Valier fuk xini u jħaddlulu sakajh ġo rcipp biex jakdef. Malli il Cav: Monfort tarrfilhom dac collu li għadda m'il Hachem u b'il logħba cherha ta'l karrieki Sinam inxtorbu fihom infushom u ma għarfux fejn jakbdu jatu rashom b'il fixla. Il Cmandant Coupier, li chien kiegħed jahchem il Belt f'loc Valier, ħaġġeġ klub il Cavalieri l-oħra biex ta' nsara kalbiena jmutu b'ixxabla f'idejhom u il Cavalieri collha semgħu il chelma tiegħu, tgħannku flimchien u ħejjeū irūieħhom għall meūt. Iżda l-imġiba ta' min ijfaħħarha tagħhom ma kanklet b'xejn klub daūc il ħafna suldati ġiefja calabrisi li ma setgħu jdaūūruhom b'xejn biex ijżommu jiebes sa jaka mejjet l-aħħar ūieħed fosthom. Għalhecc il Cavalieri, billi chienu ftit, raū li ūieħidhom, billi jżommu jiebes, ma setgħu jaslu imchien. Bagħtu, għaldakshecc lil Montort m'il ġdid għand Sinam biex jitolbuh li għallankas ijħalli ħielsa lil Cavalieri u x'ħin daūc il ħafna clieb ta' calabrisi jibkgħu rsiera u jġarrbu il madmad ta't-toroc għall ġiufija tagħhom ma jcun ġara xejn għaliex ijcun ħakkhom actar mn'hecc.»

—«Din ma kagħadx għaliha sgur Sinam !» kallu Pinu.

—«B'il maklub !» tenna Xara «Sinam bagħat ijgħidilhom li jħallu l-armi u il bandieri f'il Castell u jistgħu joħorġu ħielsa. Iżda ta'l Belt beżgħu billi dac il ftieħim ma ūasslux il Cav: Monfort. Dana chien fiħem ucoll lil Sinam li dic il canunata li chienet katlet daūc il għoxrin torc chien venvinha Fra Jacomo des Roches li chellu il Castell taħt it-trieġija tiegħu għaliex chien għadu sajjem għal collox m'il ftehim li chien sar bejniethom. Sinam bired xi ftit u bagħat lura f'll Belt lil Cav: Monfort biex ijdaūūarhom hu u lil Valier, biex ijġegħilhom jemmnu il ūiegħda li għamlilhom actar, ħallu m'il ctajjen kliel li li chien għabbih bihom, u x'ħin ressku kuddiem D'Amarat kallu li għal kima li chellu cbira lejn dac il ħabib għażiż tiegħu m'hux biss chien seijer jerħi ħieles lilu iżda lil Cavalieri b'il fizzjali u il kaddejja tagħhom collhom barra minn dac li chien spara fuk Cambil Bej u tajjarlu driegħu.»

—«U d'id-darba chelmtu żammha ?» staksa bi tbissima chiefra Pinu.

—«Iva» ūieġbu Xara «għaliex billi chien tahilhom kuddiem D'Aramont u baża li jista jinkala xi għaūġ ma's-Sultan ta' Franza, li chien ijħobb ħafna il Cavalieri, feħem li chien jakbillu actar li jiftaħ ftit idejh magħhom, iżda lil l-oħrajn collha li-baka f'il Belt, Maltin, Skallin, Rodjotti u Calabrisi għabbihom collha b'il ctajjen u carcarhom għal kdif fuk ix-xūieni toroc. Reħa il ħacma ta'l belt f'idejn Murat Agà bl-isem ta' Sultan ta' Tripli u Taġjora b'il fteħim li ūarajh chellu jilħak il chiefer Dragut. F'it-18 t Aūūissu il Cavalieri b'il fizzjali u il kaddejja tagħhom ricbu fuk ix-xūieni franċiżi li silifhom D'Aramont u telku għal Malta. Iżda m'hux b'iż-żejjed li ħelsu m'il killa ħarxa ta'l Baxa Sinam kamet contra taghhom il killa actar ħarxa ta'l baħar li f'takliba li tūaħħax ħabbathom u tefagħhom l-ura chemm felaħ u għal ftit ma farrachomx b'collox fuk xi blat ta'x-xtajta. Fl-aħħar, b'il għajnuna t'Alla, f'il-lejl ta't-23 daħlu f'il port tagħna b'il għalla midbiela.»

—«U D'Omedes x'kal ?» staksa Pinu.

—«Il Gran Mastru» ūiegbu Xara «meta ūaslet f'ūidnejh dina l-aħbar hecc cherha sibel għal l-aħħar u sar infern. Ma ried bl-ebda mod ijneħħi il catina li chienet tagħlak il ponot ta'l Port biex ijcun jistgħu jidħlu ix-xūieni għaliex deħirlu li il Cavalieri ma kdeūx dmirhom b'iż-żejjed ta' rġiel chif chien jixrak lil dac is-salib li chienu jġibu m'hux b'żina biss fuk sidirhom. Il Cavalieri niżlu l-art b'id-dgħajjes; iżda għalhecc l-agħda meta daħlu ix-xūieni f'il Port D'Omedes ma riedx li jsellmulhom bħal dari bl-isparar ta'l canuni u id-dakk ta'l kniepen. Meta D'Aramont mar jagħmel żjara lil Gran Mastru dana lakgħu biered chemm sata għaliex chien jaf li chiecu ried chien jista jisūielu ħafna biex l-Ordni ma jaklax dic id-dakka ta' ħarta hecc chiefra minn għand it-Toroc.»

—«Il Cavalieri u il poplu chif ħaduha din l-aħbar» staksa Pinu Gaūci.

—«Uh, Pin!» kallu Xara «kamu ix xjafec sħaħ. Il Cavalieri franċiżi riedu jtaffu il biċċa billi chien imdeffes fiha D'Armont u is-Sultan tagħhom, iżda l-oħrajn kallbu Malta ta' taħt fuk b'-it-tixūix. B'hecc xegħel il poplu ucoll meta ra li il Maltin collha bakgħu irsiera taħt idejn it-Toroc. Kalu li chienu milgħuba u il kiegħa saħnet hecc bl-icreħ li għal ftit ma ġeriex id-demm. Cullħadd talab ħakk u ħakk aħrax minn min chien ħtija ta' dic it-telfa collha u ħeddu lil D'Omedes li chemm il darba ma jindaħalx għal dic il prasoura hu jitħallsu b'idejhom huma. D'Aramont, billi il Cavalieri u in-nies ħaduh seūūa fuk demm id-dars, fittex parpar lejn Costantinopli, il Valier inħeba ġo'l Berġa, u lankas ittarrfu joħorġu barra il Cavalieri l-oħra li ħadu seħem f'it-telfa mimlija għajb ta' Tripli. D'Omedes bagħat jarrestahom collha biex ijrakkad il ħuġġieġa u bdiet l-inchiesta taħt il Cavalieri Francesco Nibbia, Sebastiano De Feria u Cristoforo D'Octum meghjunin m'il imfaħħar criminalista malti Ūistin Cumbo, Duttur f'il Liġi, u li chien miġjub ūisk minn cullħadd fuk l-idejn m'hux biss għaliex chien bniedem ta' ħila cbira iżda ucoll għaliex chien ta'r-ruħ u ta' rekka cbira fi dmiru ucoll. Il flotta ta'l Ordni ġiet imsejjħa minn Skallija li f'il bidu ta' Settembru ūaslet b'tajfa suldati taljani u spanjoli ġodda li chien mar ġabar il Cav: Guimeran ħalli jirfdu ftit il daūc li chien ħaūn jecc Sinam, chif chienet kiegħda tiġri seūūa ix-xniha, chien ijfettillu li, minfuħ b'ir-rebħa, jaħbat għalina. Ūara ftit ūasal ucoll il Cav: D'Aguero b'mitejn suldat li chienet bagħtet iġġib l-Università, spejjes tagħha, minn Ruma u minn Napli, biex tħares l-Imdina. Iżda, f'ħajjet Alla, dac it-taktigh ta' kalb cbir u dic il beżgħa li tchiddec li minn ūakt għal ieħor sejjrin ijfeġġu it-Toroc għibu fi żmien kasir għaliex Stiefnu Sfugno, li chien mar b'il birgantin tiegħu jitchixxef ġieb l-aħbar ta' ferħ cbir li il flotta torca ħin bla ūakt telket katta bla ħabel lejn Costantinopli.»

—«U l-inchiesta chif bakgħet ?» staksa xeūkan Pinu.

—«Is-Sultan Nericu ta' Franza bagħat f'Malta li Du Belloy biex jara seūūa xi ħtija eħellu D'Aramont f'it-telfa ta' Tripli u bagħat ijgħid lill Gran Mastru li jecc nakas f'xi ħaġa jġegħlu jħallasha kares iżda li chien ijdur b'rasu chemm il darba ūakkgħu il mażżra collha fuku għal xejn. Il Cavalieri beżgħu jiftluha ma's-Sultan ta' Franza u chitbulu li m'hux talli D'Aramont ma chellu l-ebda ħtija iżda chien ħakku min ijfaħħru f'dac collu li għamel !»

—«Din actar cherha m'it-telfa ta' Tripli b'collox ! !» kallu imbergħen Pinu.

—«Għaldakstant» compla Xara «Du Belloy ma'l Cav: De Villagagnon * telku għal Franza biex ijūasslu dina il bxara tajjba l'is-Sultan iżda meta ūaslu fuk ir-riħ ta' Corsca ūakgħu irsiera ta'l Imperjali li ġarreūhom f'Ġenūa. L-inchiesta, f'it-3 ta' Novembru, katgħitha li ħtija il Cavalieri ma chellhomx għaliex is-suldati ma riedux jisimgħu minnhom, Ċanfru lil Cav: Fuster, lil Cmandant Valier, l'it-Tesorier Herrera u lil Captan Sosa għax naksu minn dmirhom u neżżgħuhom minn Cavalieri; u lil Valier u il Fuster telkuhom f'Idejn il ħakk biex tiġi lilhom mogħtija il meūt. L-Imħallfin chienu Ġanni Vassallo u Ūistin Cumbo, dan ta'l aħħar katagħhilhom għal meūt iżda Vassallo kal li b'iż-żejjed il ħabs għal għomorhom fejn damu sa chemm dam ħajj D'Omedes. De Villagagnon chien kabeż ħafna għal Valier bħal ma chien kabeż ucoll ħafna b'il *De Bello Melitensis* għal Cavalieri franċiżi fuk dina il misħuta telfa ta' Tripli.»

—«Iżda int, Tabib, taħseb li chienu bla ħtija il franċiżi f'dic it-telfa ?» staksih Pinu.

—«Tridni ingħidlec chif inħossha, Pin ? Minn għalija—lè.» ūieġbu Xara. «Dic il ħabta l-Eūropa collha u l-actar Franza chienu b'il marrara contra l-Imperatur Carlu Ħamsa, u Franza chienet ħobż u sicchina ma' Soliman li b'il belt ta' Tripli fuk l-artijiet tiegħu chien kejsu chellu xeūca fi grieżmu. Mela Franza chien jakblilha ħafna li tati dakka ta' ħarta lil Imperatur u tgħin palata lil Soliman biex jieħu Tripli taħt idejh, u naħseb li hecc sar bħal ma fehimha cull min rasu fuk spalltu ma iġibhiex għal xejn. F'dacna il praspar is-Slaten dejjem ijressku in-nar lejn xaūūatthom u għalhecc il kerk ma jonkos katt ...»

—«Fhimtec jien» kallu Pinu «ħsibtha ta' bniedem imġarrab m'id-dinja li int.»

Haūn daħlet imgħaġġla u tilħeġ il kaddejja ta' Cassar u kaltlu li id-dar ijriduh ħin bla ūakt għaliex is-Sinjura Paūla ħassha ħażin seūūa. It-Tabib Xara, billi chien ijġibhom ħafna, b'il ħasda kam b'salt fuk riġlejh u Pinu, biex ma jżommux, għamel bħalu.

(Jissocta.)

---

* *Dana il Cavalier chien bniedem għaref ħafna u chien jismu Nicolò Durando u chien jiġi bin oħt il Gran Mastru Lisleadam. Chien ucoll kalbieni ħafna f'it-takbidiet ma't-Toroc. Chiteb daūn l-opri:* «CAROLI V IMPERATORIS EXPEDITIO IN AFRICAM ET ARGINAM, 1542;» «DE BELLO MELITENSI ET EJUS EVENTU FRANCIS IMPOSITO, 1552;» AD ARTICULOS CALVINIANAE, DE SACRAMENTO EUCHARISTIAE, TRADITIONIS RESPONSIONES, 1560.

AKRAU

L-EUUEL TAKSIMA

TA'R=ROMANZ MALTI ORIGINALI

"IS-SAHHAR FALZUN"

TA'

AGOSTINO LEVANZIN

GHALIEX TOGHGOBCOM SGUR.

IL CAUCAU BENSDORP

HU GARANTIT PUR

MINN GHAJR EBDA MATERJA GIRASSA

gha'r-RANDAN

Jimbiegh minn ghand l=Agenti tieghu

BISS

C. CAMILLERI & SONS

50 u 51 Strada Mercanti il Belt

BRITANNIA

STABILIMENT G'DID

Ta' Ferramenti, Ghodod, Huejjeg ta' Chimica u Fotografija, Zebgha, &cc.

BRITANNIA

BRITANNIA

INJAM

ta'l ahmar, ta'l abjat, u ta'l caûba.

Collox m'il irhas u m'il ahjar.

BRITANNIA

Biex tinzammu b'sahhitcom

IPPURIFICAU

BIDDLU

u SAHH'HU

DEMMCOM

BID

DEPURATIV

RICHELET

Daûc collha li jridu jiccurau rûiehhom u jinżammu dejjem b'saħħitom minngħajr ma jinħakru b'cull xorta ta' mardijiet għandhom jieħdu DARBTEJN jeû TLIETA fis-sena minn din il medicina DEPURATIV RICHELET li jista jingieb minn għand dan is-sinjur:—

Monsieur L. RICHELET 13, rue Gambetta, SEDAN (Franza).

Haûn Malta jinxtara minn għand **L-Ispizzjar Alfredu Cumbo** ta' Strada Rjali, 26. Il Belt.

Is-Sur Raff: Bonello

TA' STRADA LEVANTE, 131, IL BELT

(Hdejn il Cnisja ta' Sta. Lucija)

għandu għal bejħ cull xorta ta' ħġieġ, żebgħa, żjut, imsiemer, għodod, ħûejjeġ ta's-Sanità, ta' gass, fornimenti ta't-tûiebet, lampi ta'l pitrolju li jixilgħu b'il matel b'daûl kaûûi u sabiħ ûisk u ħafna ħûejjeġ oħra bħal daûn ta'l aħjar qûalità u bi prezzijiet m'il orħos. Ipprruvaû biex taraû chif toħorġu cuntenti sgur.

L-OSSIGENU

li illum hu tant użat f'il mard, dari chien ijsir fl-ispiżżeriji m'il ispiżżjari stess; iżda saħħu li ma chienx joħroġ pur b'iż-żejjed u għalhecc ma chienx jagħmel dac il gid collu li chien ijmissu. Illum it-tifel ta'l Prof: Leube ta'l Germanja (dac li ipprepara l-arja liqûida) sab chif minn dina l-arja liqûida joħroġ l-

OSSIGENU PURISSIMU

u saret soċjetà għal dina il ħaġa li kiegħda tforni lill ispiżżjari ma'd-dinja collha b'dana ir-rimedju tant ta' ħtieġa.

HAUN MALTA

ma nafux li għandu minnu ħlief

l-Ispizzjar ALFREDO CUMBO

Ta' Strada Rjali (kuddiem il Club) il Belt.

u għalhecc cull min ijcollu bżonn ta' dana l-ossigenu pur f'loc li jokgħod jistenna li jlestuhulu fi spiżżeriji oħra jsibu lest għand is-Sur Cumbo pur u bi prezz moderat ħafna.

Min hu marid bi-ANEMIJA (jakar ta'd-demm) u jrid ijfiek F'GEOXRIN ġurnata jieħu

L' ELIXIR

TA' S. VINCENS DE PAOLI

Is-Sur G. Muscat ûara għaxar snin ugiegħ ta' ras kaûûi bla ma sata jfejku b'xejn ma't-tielet flixcun għaddielu collox. Is-Sur Rinaldu Perini ucoll fejjak l-ibnu ma't-tieni flixcun, minn anemija kaûûija. Daûna is-sinjuri ucoll u sejrin insemmu ippruvaûh fukhom stess jeû fuk xi ħadd ieħor u ħarġu jiftaħru: Dr: Edward L. Vella; Dr. Paolo Sammut (Sliema); Prof: Dr: C. Sammut; Prof: Dr: G. O. Galea; Farm: C. Arpa; Farm: G. Gili; Prof: Dr: S. Grech; Onor: Dr: A. Pullicino; Dr: L. Albanese; Negte: G. Tagliaferro; G. Sultana; Ant: Diacono; Avv: Francesco Cardona u ħafna oħrajn.

Jinbigħ fl-ispiżżerija ta't-Tabib

FABRIZ BORG.—Il Belt.

267, STRADA REALE.

IS-SECLU TA'N-NERVI.

Hecc sejjaħ is-seclu tagħna il għaref Prof: u Senatur Mantegazza, u b'ir-raġun collu għaliex il-lum ma haûn ħadd li ma hux maħsus b'in-nervi u l-actar b'il mishuta

NEVRASTENIJA

li kiegħda iġġorr nies il Manicomju gozz, gozz. Għalhecc l-aħjar tobba kiegħdin jitħabtu biex ijsibu cura seûûa għal dina il marda għaliex tcun ta' gid bla tarf. Ħafna ippruvaû iżda ħadd ma irnexxa daks il għaref u imfaħħar

Prof: DE GIOVANNI ta' PADOVA.

li ûara studju cbir sab il famus

ANTINEVROTICU

li kiegħed ijfejjak jeû jagħmel il gid lil cull min jużah.

F'Malta dan ijbigħu

l-Ispizzjar ALFREDU CUMBO

TA' STRADA RJALI, TA'L BELT

jIPPRUVAÛH GHALIEX MA JIBDIELCOMX!

In-"Naħla" tistampa ruħha fl-Istamperija "EMPIRE PRESS" ta's-Sur Critien, il Furjana.